

ARAŞTIRMA DOSYASI

Daha küçük haneler, daha az doğum: Türkiye'nin demografik dönüşümü

Doğurganlık ve hane yapısı birlikte okunduğunda, nüfus artışının tek başına anlatamadığı bir değişim görünür oluyor.

1,42 | kadın başına çocuk

Verinin söylediği

- 01 Toplam büyüklüğün arkasında değişen bir yapı
- 02 Doğurganlıkta süreklilik gösteren düşüş
- 03 Haneler küçülürken ihtiyaçlar da çeşitleniyor
- 04 Kurumlar açısından nasıl okunmalı?
- 05 Nüfus artarken çocukların payı geriliyor
- 06 Hane ortalamasının arkasında tek kişilik yaşam
- 07 Yöntem ve hesaplama
- 08 Bir sonraki araştırma adımı
- 09 Canlı doğum sayısı
- 10 Doğum yapan annenin ortalama yaşı
- 11 Çocuk nüfus
- 12 Yıllık nüfus artışı

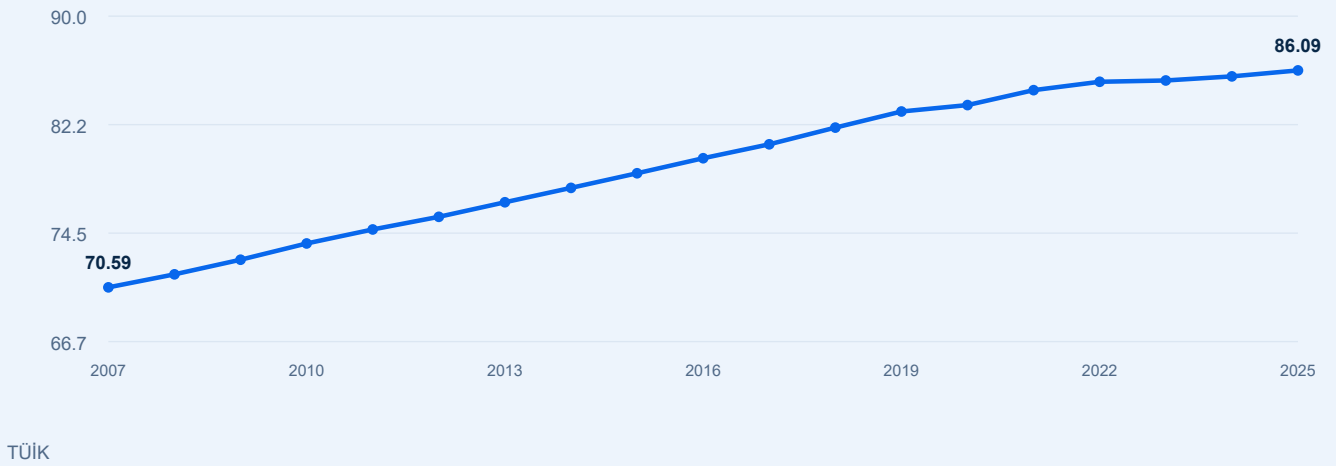
01 Toplam büyüklüğün arkasında değişen bir yapı

Türkiye'nin nüfusu 2025 yılında 86,1 milyona ulaştı. Ancak toplam nüfusun artması, hane yapısının veya doğurganlık davranışının aynı kaldığı anlamına gelmiyor. Doğurganlık, hane büyüklüğü ve toplam nüfus; farklı yönleri olan, birlikte okunması gereken göstergeler.

Toplam nüfus, geçmiş doğumların, ölümlerin ve göç hareketlerinin birikimini yansıtır. Doğurganlık göstergesi ise belirli bir yıldaki yaşa özel hızların özetidir. Dolayısıyla doğurganlık gerilerken nüfusun artması tek başına olağandışı bir sonuç değildir. Buradaki üç seri, değişimin yönünü gösterir; nüfus artışını doğum, ölüm ve göç bileşenlerine ayırmaz. Böyle bir ayrıştırma için ayrı demografik denge verileri gerekir.

Şekil 1 / Türkiye nüfusu

Milyon kişi

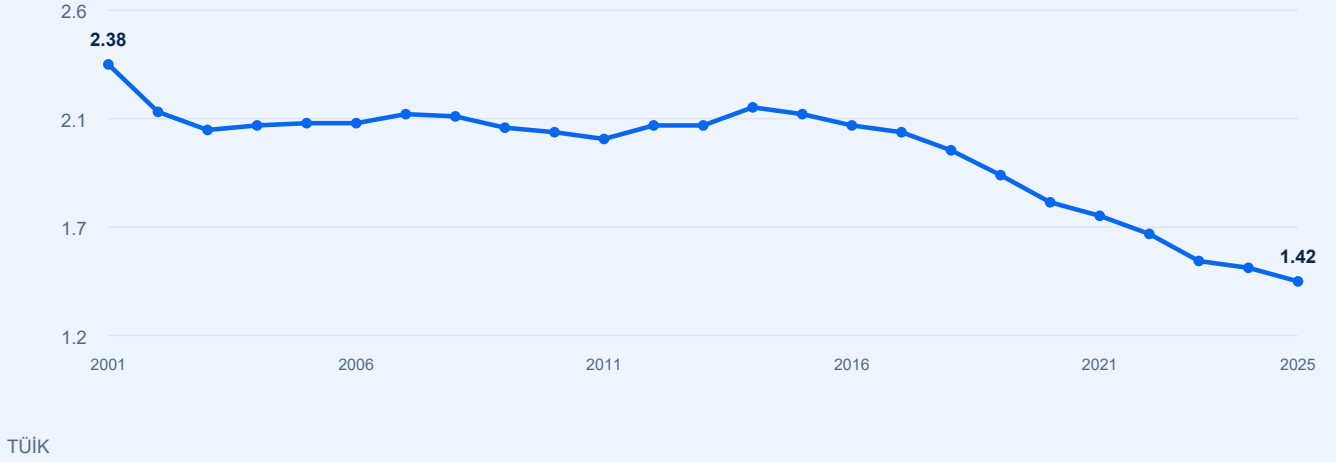
02 Doğurganlıkta süreklilik gösteren düşüş

Toplam doğurganlık hızı 2019'da 1,89 iken 2025'te 1,42 oldu. Aradaki fark 0,47 çocuk; başlangıç değerine göre azalma yaklaşık %24,9. Bu, toplam doğum sayısındaki değişim değil, yaşa özel doğurganlık hızlarından hesaplanan bir göstergenin değişimi.

Serideki yıllık değerler düşüşün yalnızca başlangıç ve bitiş yılı seçimine dayanmadığını gösteriyor: 2020'de 1,77, 2022'de 1,63 ve 2024'te 1,48 olan hız, 2025'te 1,42'ye iniyor. Bununla birlikte bu seri, kişilerin nihai çocuk sayısını veya çocuk sahibi olma tercihlerini doğrudan ölçmez. Yaşa göre doğum zamanlaması ve bölgesel dağılım, daha ayrıntılı bir yorumun parçası olmalıdır.

Şekil 2 / Toplam doğurganlık hızı

Kadın başına çocuk

2001–2024: İstatistiklerle Kadın 2025 tarihsel tablosu; 2025: Doğum İstatistikleri 2025.

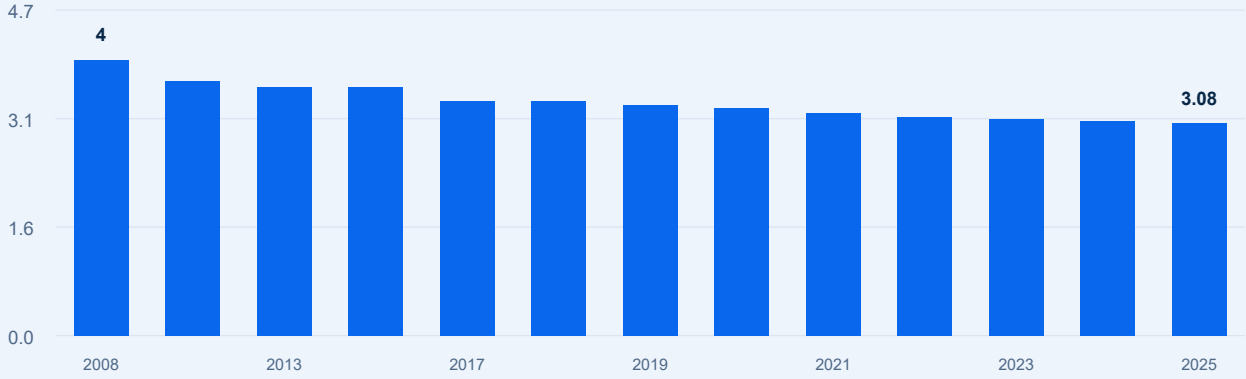
03 Haneler küçülürken ihtiyaçlar da çeşitleniyor

Ortalama hanehalkı büyüklüğü 2008'de 4 kişiden 2025'te 3,08 kişiye indi. İki uç dönem arasındaki azalma %23. Daha küçük haneler; konut tipleri, tüketim paketleri ve hizmet sunumuna ilişkin farklı araştırma soruları doğuruyor. Bununla birlikte hane büyüklüğündeki değişimi yalnızca doğurganlıkla açıklamak mümkün değil.

Hane ortalamasındaki azalma bütün hanelerin aynı ölçüde küçüldüğünü söylemez. Tek kişilik haneler ile kalabalık ailelerin ağırlıkları farklı yönlerde değişebilir. Ayrıca 2008 ve 2025 uç noktalarından, aradaki her yılın düzenli biçimde gerilediği sonucu çıkarılamaz. Ulusal nüfusu hane ortalamasına bölerek kesin hane sayısı üretmek de kapsam farklarını gözden kaçırabilir; doğrudan hane sayısı serisi tercih edilmelidir.

Şekil 3 / Ortalama hanehalkı büyüklüğü

Hane başına kişi

TÜİK

Seçilmiş doğrulanmış yıllar; eksik yıllar tahmin edilmedi. Eski bültenlerin ondalık hassasiyeti farklıdır.

04 Kurumlar açısından nasıl okunmalı?

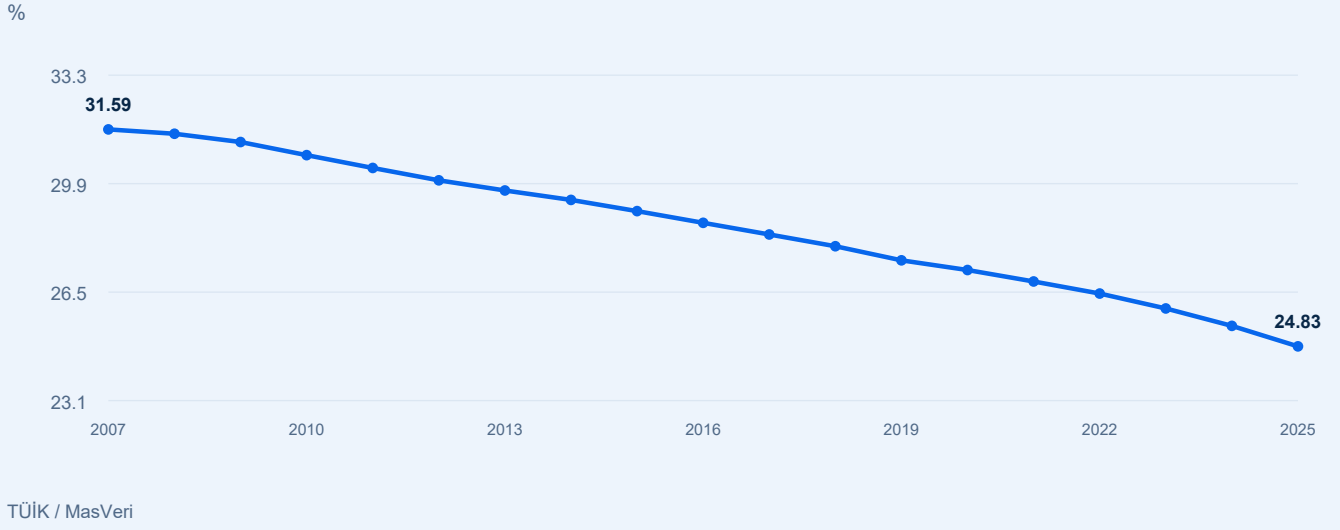
Nüfus toplamına odaklanan planlamalar, hane sayısı ve yaş yapısındaki değişimi kaçırabilir. Bu üç serinin karşılaştırılması bir araştırma başlangıcıdır; yerel veya sektörel kararlar için yaş, gelir, göç ve bölge kırılımlarıyla derinleştirilmelidir.

Bu çerçevenin pratik karşılığı, araştırma sorusunu “kaç kişiye ulaşacağız?” sorusundan “hangi hane yapısına, nerede ve hangi hizmetle ulaşacağız?” sorusuna genişletmektir. Gayrimenkulde konut büyüklüğü, perakendede paket boyutu ve hizmetlerde erişim kanalı test edilebilir başlıklardır. Bunlar verinin kanıtladığı ticari sonuçlar değil, ek araştırmayla sınanabilecek hipotezlerdir.

05 Nüfus artarken çocukların payı geriliyor

2007’de 22,30 milyon olan 0–17 yaş nüfusu 2025’te 21,38 milyon. Aynı dönemde toplam nüfus 70,59 milyondan 86,09 milyona yükseldi. MasVeri hesabıyla çocukların payı yaklaşık %31,6’dan %24,8’e indi: –6,8 yüzde puan. Toplam nüfus artışı bu nedenle her yaş grubunda aynı yönde değişim olduğu anlamına gelmiyor. Eğitim ve hizmet planlaması, toplamın yanı sıra yaş grubunun kendi seyrini izlemeli.

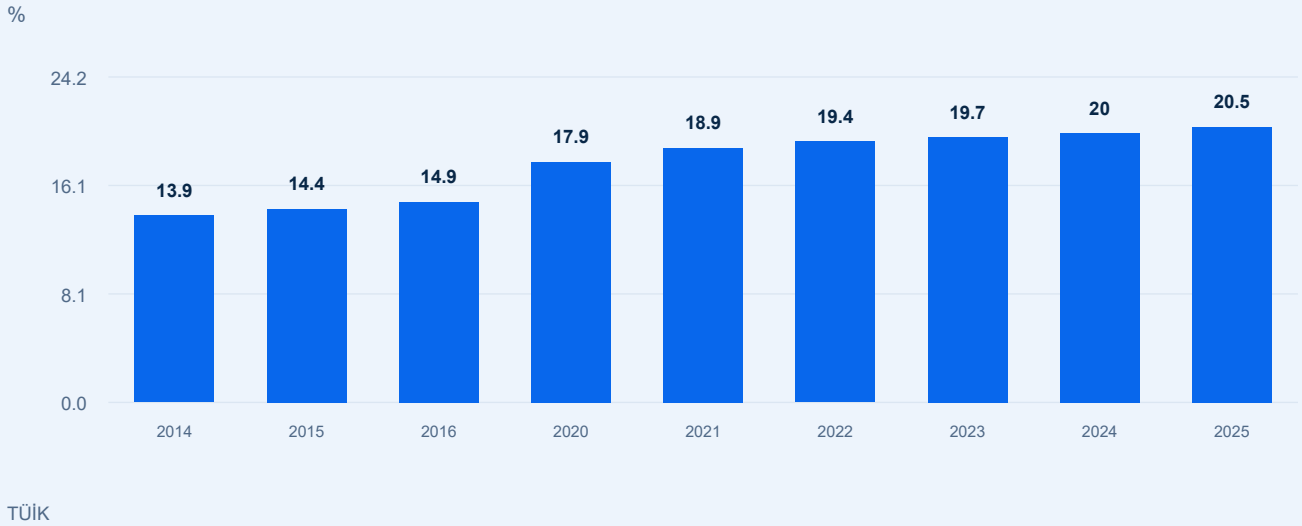
Şekil 4 / Çocuk nüfusun payı

06 Hane ortalamasının arkasında tek kişilik yaşam

Tek kişilik hanelerin payı 2014'te %13,9 iken 2025'te %20,5. Artış 6,6 yüzde puan; göreceli artış yaklaşık %47,5. Bu bulgu, ortalama hanenin küçülmesinin yanında hane türünün de değiştiğini gösteriyor. Seçilmiş ara yıllar tablodadır; eksik yıllar tahmin edilmemiştir. Tek başına yaşama istatistiği sosyal izolasyon veya yalnızlık duygusunun ölçüsü değildir.

Şekil 5 / Tek kişilik hanelerin payı

Seçilmiş yıllar; oran toplam haneler içindedir.

07 Yöntem ve hesaplama

Doğurganlık değişimi = $(1,42 / 1,89 - 1) \times 100 \approx -\%24,9$. Hane büyüklüğü değişimi = $(3,08 / 4,00 - 1) \times 100 = -\%23$. Nüfus grafiği milyon kişi cinsindedir; doğurganlık kadın başına çocuk, hane büyüklüğü kişi cinsinden ölçülür. Seriler ortak ölçeğe çevrilerek bir endeks oluşturulmamıştır.

08 Bir sonraki araştırma adımı

İlk genişletme, aynı dönem için yaş grupları, hane türü ve il bazında hane sayısını birleştirmek olmalıdır. Ardından göç ve gelir kırımları eklenerek benzer nüfusa sahip bölgelerin hane yapılarının ne ölçüde ayrıştığı incelenebilir. Bu dosyada böyle bir bölgesel tahmin yapılmamıştır.

09 Canlı doğum sayısı

Bu göstergenin erişilip doğrulanan arşivi 2001–2024 döneminde 24 gözlem içeriyor. Başlangıç değeri 1.323,34, son değer 937,56 Bin doğum. İki gözlem arasındaki mutlak fark -385,78 Bin doğum. Bu fark, bir büyüme oranıyla aynı ölçü değildir; yüzde ile verilen göstergelerde fark yüzde puan olarak okunur.

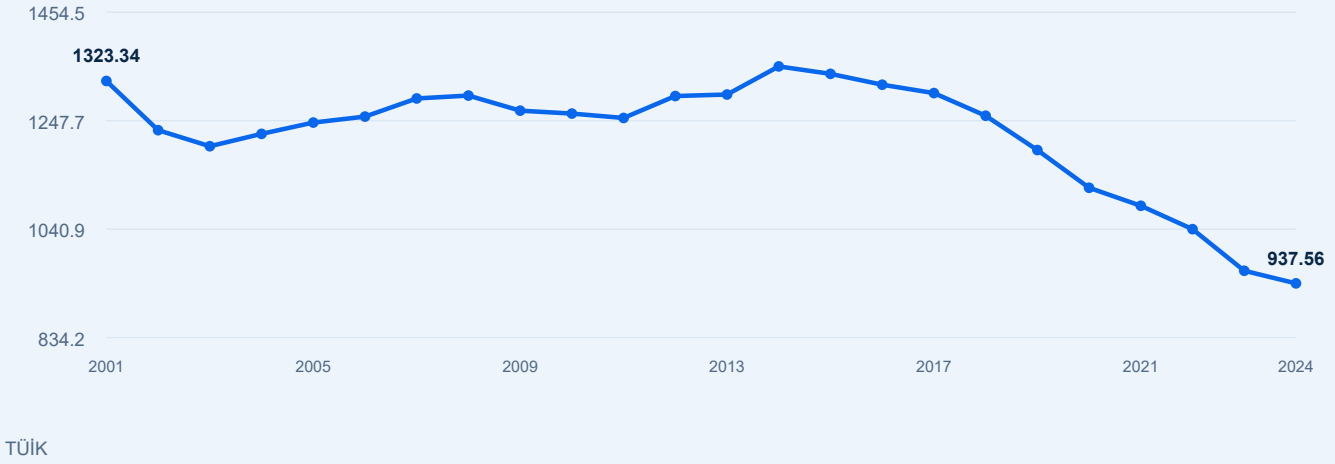
Dönemdeki en düşük gözlem 2024 yılında 937,56, en yüksek gözlem 2014 yılında 1.351,09 Bin doğum. Bu noktalar yalnızca raporda bulunan gözlemler arasındaki minimum ve maksimumdur. Bütün tarih için bir rekor iddiası taşımaz. Başlangıç ve bitişi karşılaştırmak yönü gösterirken, grafiğin ara yılları değişimin düzenli mi yoksa dalgalı mı olduğunu incelemeyi sağlar.

Ardışık ve bir yıl aralıklı gözlemler arasında mutlak büyüklüğü en yüksek değişim 2002 yılında -93,79 Bin doğum. Bu hesap, bir önceki yılın değerini cari yıldan çıkarır; değişimin nedenini tek başına açıklamaz. Dönemde her takvim yılı için bir gözlem bulunuyor. Grafik ve indirilebilir CSV verisi bu yılların tamamını içeriyor.

31 Mart 2025 tarihli kayıt görünümü; 2001–2024 dönemi. Sonraki revizyonları içermez. Okuma sırasında göstergenin kapsamı, ölçü birimi ve veri sürümü birlikte değerlendirilmelidir. Seri, diğer bölümlerdeki bulguların zaman içindeki bağlamını genişletir. Aynı yıllarda değişen iki göstergenin birlikte hareket etmesi, birinin diğerini meydana getirdiğini kanıtlamaz. Kaynak bağlantıları raporda, tüm gözlemler indirilebilir CSV verisinde sunulmuştur.

Şekil 6 / Canlı doğum sayısı

Bin doğum

31 Mart 2025 tarihli kayıt görünümü; 2001–2024 dönemi. Sonraki revizyonları içermez.

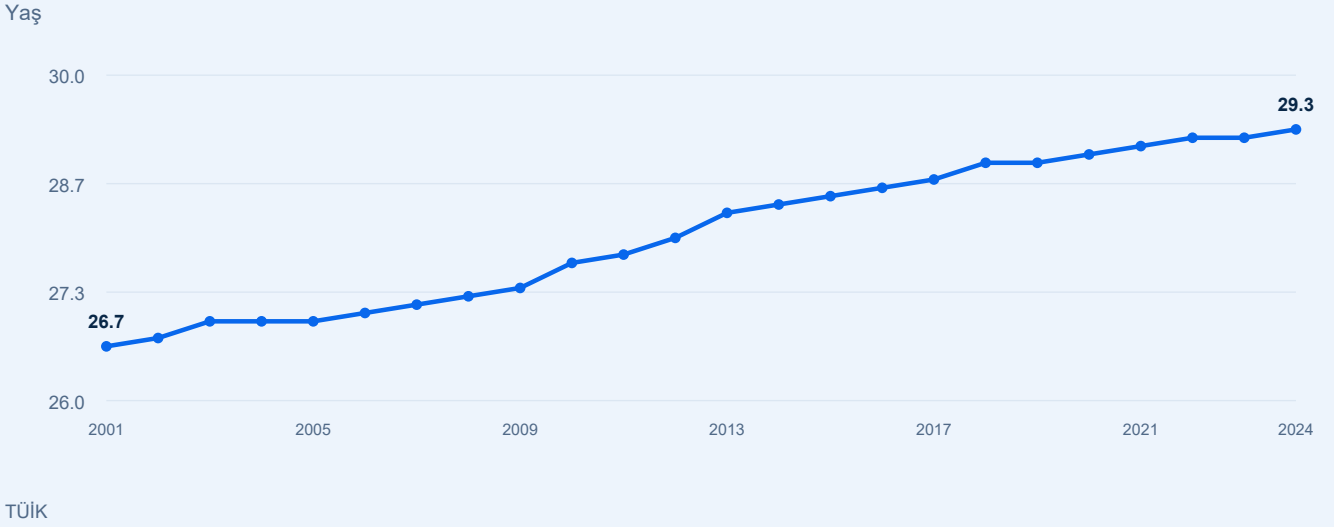
10 Doğum yapan annenin ortalama yaşı

Bu göstergenin erişilip doğrulanan arşivi 2001–2024 döneminde 24 gözlem içeriyor. Başlangıç değeri 26,7, son değer 29,3 Yaş. İki gözlem arasındaki mutlak fark 2,6 Yaş. Bu fark, bir büyüme oranıyla aynı ölçü değildir; yüzde ile verilen göstergelerde fark yüzde puan olarak okunur.

Dönemdeki en düşük gözlem 2001 yılında 26,7, en yüksek gözlem 2024 yılında 29,3 Yaş. Bu noktalar yalnızca raporda bulunan gözlemler arasındaki minimum ve maksimumdur. Bütün tarih için bir rekor iddiası taşımaz. Başlangıç ve bitişi karşılaştırmak yönü gösterirken, grafiğin ara yılları değişimin düzenli mi yoksa dalgalı mı olduğunu incelemeyi sağlar.

Ardışık ve bir yıl aralıklı gözlemler arasında mutlak büyüklüğü en yüksek değişim 2013 yılında 0,3 Yaş. Bu hesap, bir önceki yılın değerini cari yıldan çıkarır; değişimin nedenini tek başına açıklamaz. Dönemde her takvim yılı için bir gözlem bulunuyor. Grafik ve indirilebilir CSV verisi bu yılların tamamını içeriyor.

Tüm doğumlar; ilk doğum yaşı değildir. 31 Mart 2025 kayıt görünümü. Okuma sırasında göstergenin kapsamı, ölçü birimi ve veri sürümü birlikte değerlendirilmelidir. Seri, diğer bölümlerdeki bulguların zaman içindeki bağlamını genişletir. Aynı yıllarda değişen iki göstergenin birlikte hareket etmesi, birinin diğerini meydana getirdiğini kanıtlamaz. Kaynak bağlantıları raporda, tüm gözlemler indirilebilir CSV verisinde sunulmuştur.

Şekil 7 / Doğum yapan annenin ortalama yaşı

Tüm doğumlar; ilk doğum yaşı değildir. 31 Mart 2025 kayıt görünümü.

11 Çocuk nüfus

Bu göstergenin erişilip doğrulanan arşivi 2007–2025 döneminde 19 gözlem içeriyor. Başlangıç değeri 22,3, son değer 21,38 Milyon kişi. İki gözlem arasındaki mutlak fark -0,92 Milyon kişi. Bu fark, bir büyüme oranıyla aynı ölçü değildir; yüzde ile verilen göstergelerde fark yüzde puan olarak okunur.

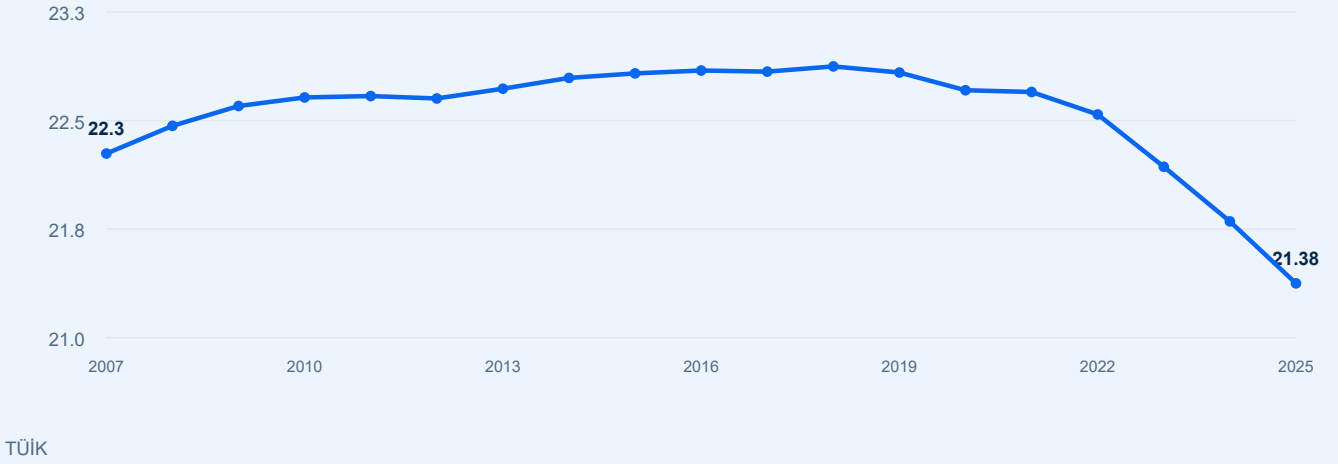
Dönemdeki en düşük gözlem 2025 yılında 21,38, en yüksek gözlem 2018 yılında 22,92 Milyon kişi. Bu noktalar yalnızca raporda bulunan gözlemler arasındaki minimum ve maksimumdur. Bütün tarih için bir rekor iddiası taşımaz. Başlangıç ve bitişi karşılaştırmak yönü gösterirken, grafiğin ara yılları değişimin düzenli mi yoksa dalgalı mı olduğunu incelemeyi sağlar.

Ardışık ve bir yıl aralıklı gözlemler arasında mutlak büyüklüğü en yüksek değişim 2025 yılında -0,44 Milyon kişi. Bu hesap, bir önceki yılın değerini cari yıldan çıkarır; değişimin nedenini tek başına açıklamaz. Dönemde her takvim yılı için bir gözlem bulunuyor. Grafik ve indirilebilir CSV verisi bu yılların tamamını içeriyor.

0–17 yaş. Projeksiyon değil, gerçekleşmiş ADNKS değerleridir. Okuma sırasında göstergenin kapsamı, ölçü birimi ve veri sürümü birlikte değerlendirilmelidir. Seri, diğer bölümlerdeki bulguların zaman içindeki bağlamını genişletir. Aynı yıllarda değişen iki göstergenin birlikte hareket etmesi, birinin diğerini meydana getirdiğini kanıtlamaz. Kaynak bağlantıları raporda, tüm gözlemler indirilebilir CSV verisinde sunulmuştur.

Şekil 8 / Çocuk nüfus

Milyon kişi

0–17 yaş. Projeksiyon değil, gerçekleşmiş ADNKS değerleridir.

12 Yıllık nüfus artışı

Bu göstergenin erişilip doğrulanan arşivi 2008–2025 döneminde 18 gözlem içeriyor. Başlangıç değeri 930,84, son değer 427,22 Bin kişi. İki gözlem arasındaki mutlak fark -503,62 Bin kişi. Bu fark, bir büyüme oranıyla aynı ölçü değildir; yüzde ile verilen göstergelerde fark yüzde puan olarak okunur.

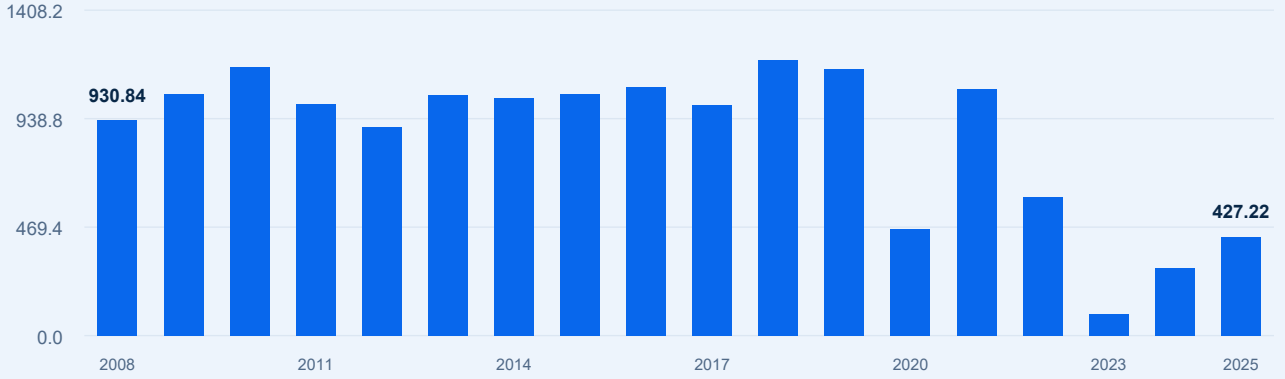
Dönemdeki en düşük gözlem 2023 yılında 92,82, en yüksek gözlem 2018 yılında 1.193,36 Bin kişi. Bu noktalar yalnızca raporda bulunan gözlemler arasındaki minimum ve maksimumdur. Bütün tarih için bir rekor iddiası taşımaz. Başlangıç ve bitişi karşılaştırmak yönü gösterirken, grafiğin ara yılları değişimin düzenli mi yoksa dalgalı mı olduğunu incelemeyi sağlar.

Ardışık ve bir yıl aralıklı gözlemler arasında mutlak büyüklüğü en yüksek değişim 2020 yılında -691,75 Bin kişi. Bu hesap, bir önceki yılın değerini cari yıldan çıkarır; değişimin nedenini tek başına açıklamaz. Dönemde her takvim yılı için bir gözlem bulunuyor. Grafik ve indirilebilir CSV verisi bu yılların tamamını içeriyor.

Okuma sırasında göstergenin kapsamı, ölçü birimi ve veri sürümü birlikte değerlendirilmelidir. Seri, diğer bölümlerdeki bulguların zaman içindeki bağlamını genişletir. Aynı yıllarda değişen iki göstergenin birlikte hareket etmesi, birinin diğerini meydana getirdiğini kanıtlamaz. Kaynak bağlantıları raporda, tüm gözlemler indirilebilir CSV verisinde sunulmuştur.

Şekil 9 / Yıllık nüfus artışı

Bin kişi

TÜİK / MasVeri

Kaynak ve kapsam

Bu araştırma belirtilen döneme aittir. Sonraki dönem verilerinin yerine geçmez. Kaynak kontrolü: 7 Eylül 2026.

Toplam doğurganlık hızı

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 2 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Ortalama hanehalkı büyüklüğü

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 2 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 3 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 4 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 5 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 6 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 7 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 8 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 9 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 10 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Türkiye nüfusu

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Çocuk nüfusun payı

MasVeri: $\text{population}[0-17] / \text{population}[\text{all}] \times 100$

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Tek kişilik hanelerin payı

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 2 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 3 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 4 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 5 / veriportali.tuik.gov.tr

TÜİK / 6 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Canlı doğum sayısı

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Doğum yapan annenin ortalama yaşı

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Çocuk nüfus

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Yıllık nüfus artışı

MasVeri: $\text{population}[t] - \text{population}[t-1]$

TÜİK / 1 / veriportali.tuik.gov.tr

CSV / MasVeri

Yönetici özeti

1,42 | kadın başına çocuk

01 Nüfus büyümeye devam ederken doğurganlık ve ortalama hane büyüklüğü geriliyor. Bu göstergeler çelişmiyor; nüfusun farklı özelliklerini ölçüyor.

02 2019–2025 döneminde doğurganlık hızındaki azalma yaklaşık %24,9; 2008–2025 döneminde ortalama hane büyüklüğündeki azalma %23. Dönem uzunlukları farklı olduğu için bu oranlar hız karşılaştırması değildir.

03 Konut ve tüketim araştırmalarında kişi sayısının yanına hane yapısını eklemek, ulusal ortalamanın örttüğü ihtiyaçları görünür kılabilir.